

Lars-Eric, Lasse, Dahlstedt (föd 1937) är nog den ende på Lidingö som kan kalla sig äkta bondson. Han växte upp först på Stockby gård och från och med 1950 på Bo gård där hans far Eric var arrendator. Lantbruket var i första hand inriktat på mjölkproduktion men Eric födde också upp en mängd grisar. Här berättar Lasse (2006) om arbetet på Bo gård med grisar och kor.

Djuren på Bo gård

Vid flytten från Stockby gård till Bo gård skaffade sig Eric en ny besättning djur.

En besättning köpte pappa från Arnö gård i Uppland. Tjugo kor, några kvigor och en tjur. 35 000 kronor var priset på den nya besättningen. Stockbykorna gick till slakt, alla femton, nej det var tre som gick till liv (såldes levande). Så köpte pappa 25 smågrisar och fyra hästar: Björn och Pajos, det var ett mäktigt par, och två små skimlar, Freja och Flora. Hästen Planting från Stockby gård fick vara med en tid på den nya gården. Traktor med plog och harv på hydraulen köpte han också och en träsilo för ensilage, 5,20 x 3,50 m. Nu var min far färdig med sina värsta utlägg.

Med två hästar och T31 Volvon flyttade vi ner till Bo. Det var min fars största dag, har han sagt.

Bo gård på 1950-talet. Foto: Kurt Widell

Wienerbröd till grisarna

Eftersom pappa skötte grisarna själv var han tvungen att stiga upp tidigt för att vara klar när gårdens arbete började klockan sju. Grisarna är ju inte så beroende av tiderna som korna, vilket var bra när ladugårdskarlen hade sina lediga dagar. Då kunde grisarna vänta tills mjölkningen var klar.

Grismaten hämtade Oskar Andersson. Det gjorde han två gånger i veckan och det var 8–10 tunnor. Så blev det för pappa att koka för all grismat skulle kokas.

Bästa maten kom från skolorna samt ålderdomshemmens matavfall. På sommaren blev det inte så mycket grismat, men då hämtades bröd från Konsums bageri i Stockholm. Det var inga dåliga saker. Franska, vetelängder, wienerbröd, prinsesstårta, munkar och vanligt vetemjöl. Fem öre kilot men då skulle varorna också hämtas.

Det bodde en fiskhandlare på Rådjursvägen, som var storgrossist i fisk. Han höll pappa med strömmingslådor, vilka var prima bränsle till pannmuren i svinhuset. Vatten fanns det inte i svinhuset, det bar Oskar in samtidigt med grismaten. Inget elektriskt ljus fanns, utan det var fotogen som gällde. När frukosten var serverad för grisarna var det bara för pappa att fylla på pannmuren samt lägga under ved så var det varmt till kvällen.

Grisarna höll min far med både arbete, gödsel och pengar. Pappa tyckte att det var skönt att komma dit upp efter arbetets slut på kvällen. Hur många grisar som levererades till slakt per år minns inte min far men 11 000 kilo fläsk var det i genomsnitt per år. Det var mycket beroende på grismaten. Det vill säga grisarna kunde få gå över idealvikten 76 kilo slaktad vikt. Under den vikten gavs det högsta priset, över 76 kilo sjönk kilopriset. När det var god tillgång på grismat lönande det sig att föda upp grisarna över 100 kilo slaktad vikt. Dessa grisar gick på export, tyskarna köpte upp nästan hur tunga och feta grisar som helst.

Men det blev ett dramatiskt slut på grisuppfödningen. En morgon fann Eric alla sina grisar döende, förgiftade med saltlake. Det blev nödslakt för hela besättningen. Vem eller vilka som genomfört sabotaget blev aldrig utrett.

Mjölkassistenten och ko-kontrollen

Undan för undan växte djurantalet till. De höstkalvande kvigorna ackorderades bort på sommarbete. Tio stycken var det vanliga ackordet och de fick bra tillsyn av fodervärdarna. Platserna var: Bogesund, Norrtälje, Tyresö och Viksjö i Jakobsberg. Pappas bästa semestertimmar var att få åka till kvigorna och se hur bra de hade det.

Ungdjuren på ön fanns på två platser. En del gick vid Ekholmsnäs, där de kastrerade tjurarna gick. Tjurarna döptes med namn som var aktuella i världshändelserna, som när Nixon blev vicepresident i Amerika. Vid Stockby gick några stycken men vattenfrågan var ett ständigt problem där. Var betet dåligt, gjorde det inte så mycket bara inte vatten saknades. Tidigt på morgnarna stack pappa i väg med traktor eller häst med vattenflaskor samt mineralfoder åt dem.

En gång i månaden var det provmjölkning. Den sköttes av Hans Jacobsson, Jacob kallad. Nu blev det tal om foder, mjölk, pålägg m.m. och kanske lite skitprat.

Mjölkassistenten hade ett kringflackande liv. Det var de lokala kontrollföreningarna med Svensk Husdjursskötsel, SHS, som huvudman som skulle kontrollera mjölkegenskaper, fetthalt, mjölmängd, se över foderstater samt även lämna förslag på uppfödningen,

En mjölkassistent hade upp till 20 olika gårdar att besöka. Djurägarna skulle "föda" honom ett helt dygn samt med smicker och prat få korna att mjölka mycket. Vår gode Jacob var god och glad och inte alls bortkommen. Några större ombyten i ko-besättningen gjordes inte. En bra ko mjölkade 6 000 kilo mjölk på ett år.

Allemansrätten

Nätterna mellan lördagar, söndagar och måndagar kom det fler gånger under sommaren telefonsamtal från polisen att ungdjuren hade gått ut. Folk som gick genom våra beten stängde inte efter sig. Min bror Hasse och jag var snabbt uppe ur sängarna och på med kläderna, det tog

säkert inte mer än 1 ½ minut efter att larmet gått innan vi var uppe på cyklarna för att föra dem tillbaka till hagen och ta reda på var de gått ut. När vi skaffade oss bil 1955 och inte behövde trampa cykel gick det snabbare.

Södra Kungsvägen, Mosstorp, ja ända till Gåshaga tog sig djuren med de ställde aldrig till något större okynne för villaägarna eller trafiken.

Att driva lantbruk i en stad kan ha sina sidor, många människor har svårt att förstå att man inte går in i en åker med växande gröda eller att man ska stänga efter sig när man går genom en hage.

Söndagen var en passande dag för min far att ta en tur ut på ägorna:

Då kunde jag se hur folk kunde slå sig ner med sina matkorgar, ja t.o.m. sparka fotboll på någon plan i betet där djuren gick. Någon hade lagt ut en motionsslinga över en vall för att sedan fortsätta utmed åkerkanten där säden nyligen kommit upp. Hur folk kan gå ut i en rågåker och plocka blåklint. Riva ner höet från hässjor för att ligga och njuta i det. Ta sig genvägar över eller i kanten av en åker för att komma fortare ner till stationen eller hem till sig själva, smaka på potatisen fram på höstsidan. En genväg växer ut allt bredare och bredare, har bara en börjat gå är det fritt fram för alla. Hur en kaninägare stoppade hö i säckar för kommande vinter.

Ur "Bo gårds siste arrendator" av Lars-Eric Dahlstedt i Lidingöboken 2006.